

دو هنرمند تئاتر از لزوم استفاده از ظرفیت تئاتر خیابانی در زمان بروز مشکلات می گویند

تغییرات در اجرای تئاتر خیابانی

مریم صفار/ خبرنگار: حمیدرضا قزلباش و سوران حسینی معتقدند در شرایط کرونا می شد از ظرفیت های تئاتر خیابانی به عنوان یک هنر مردمی استفاده کرد و به مردم آگاهی بخشید و از استرس آنها کاست. پس از کش و قوس های فراوان بالاخره قرار شد سی و نهمین جشنواره بین المللی تئاتر فجر با رعایت پروتکل های بهداشتی و با ظرفیتی محدود در بخش های مختلف برگزار شود. همواره بخش تئاتر محیطی و خیابانی یکی از بخش های همیشگی این جشنواره بوده است که مخاطبان

بی شماری را هم به خود جلب می کرد. امسال هم قرار شد این بخش با شرایطی ویژه برگزار شود. از یک سو تمام هنرمندان حاضر در جشنواره باید تست کرونا بدهند و بعد از مشخص شدن پاسخ این تست نمایش خود را برای مخاطبان اجرا کنند که این قانون برای تمامی بخش ها انجام می شود اما اجراهای خیابانی هم دستخوش تغییری فاحش شدند. قرار بر این شد که نمایش ها روی استیج و دور از مخاطبان اجرا شود و همچنین مخاطبان با رعایت فاصله گذاری اجتماعی نظاره گر آثار باشند. با

توجه به اینکه تئاتر محیطی یک گونه نمایشی تعامل محور است، این شیوه اجرایی باعث می شود هنرمندان به فکر تمهیداتی برای تعامل از راه دور با مخاطبان شان باشند. به همین بهانه با سوران حسینی که در مقام نویسنده و کارگردان با نمایش «وطوپیا» از شهر مریوان در این دوره از جشنواره حضور دارد و حمیدرضا قزلباش که به عنوان کارگردان با نمایش «قلیان اویونی» از شهر زنجان به جشنواره راه یافته و هر دواثر در بخش مسابقه نمایش خیابانی حضور دارند، گفت و گو کرده ایم که در ادامه می خوانید.

حمیدرضا قزلباش کارگردان نمایش خیابانی «قلیان اویونی» از شهر زنجان در بخش مسابقه این دوره از جشنواره حضور پیدا کرده است. او درباره مختصات «قلیان اویونی» گفت: این نمایش بر پایه بازی های آیینی و سنتی آذربایجان بویژه استان زنجان است. به بهانه یک قصه بسیار ساده بیشتر به بازی ها و آیین هایی که در ایام بسیار دور در زنجان مرسوم بوده و به دست فراموشی سپرده شده، پرداخته شده است. به بهانه این قصه ساده خواستیم دوباره آیین هایی همچون «ارتولاما»، «قلیون اویونی» و یک یا دو بازی نمایشی دیگر را که در آذربایجان مرسوم بود دوباره زنده کنیم.

قزلباش ضمن اعلام این نکته که نمایش خیابانی و میدانی اصولاً بر مبنای تعامل با مخاطب پیش می رود، گفت: در نمایش های میدانی تماشاگران دور تادور اجراگران نمایش جمع می شوند. وقتی این شرایط پیش آمد و به ما گفتند که باید روی استیج نمایش را اجرا کنیم، طبیعتاً میزانش ها و خود نمایش دستخوش تغییراتی شد تا بتوانیم تا حد امکان از قطع شدن این ارتباط جلوگیری کنیم. نمایش ما آیینی است و بر اساس یک سری رسوم و بازی ها پیش می رود و به همین دلیل می تواند با وجود فاصله ای که میان ما و مخاطبان وجود دارد، این ارتباط را برقرار کند. اگر نمایش در شرایط عادی اجرا می شد طبیعتاً کار گروه اجرایی ساده تر می شد اما شرایط امروز بسیار خاص است و ما هم تابع این شرایط هستیم. این کارگردان تئاتر ضمن اعلام این نکته که «قلیان اویونی» ۱۵ بهمن ماه در دو مکان: پهنه رودکی تالار وحدت و محوطه آبنمای ایران مال اجرا می شود، گفت: هدف برگزار کنندگان جشنواره این است که نمایش خیابانی را در مکان های مختلفی در میان مردم اجرا کنند و این اتفاق مثبتی است. البته خاصیت نمایش خیابانی این است که هنرمند به سراغ مردم برود و از این جنبه با اجراهای صحنه ای متفاوت است. باید بتوان در هر مکانی نمایش خیابانی اجرا کرد. هدف تئاتر خیابانی بردن نمایش به میان مردم است. در غرب هم شرایط بر همین منوال است و چون در ابتدا این گونه نمایشی برای اعتراض به وجود آمده، به آن نمایش چمدانی هم می گفتند. تمام ابزار و وسایل را در یک چمدان جا می دادند تا بتوانند به محض رسیدن به یک مکان شلوغ، نمایش شان را اجرا کنند و سریع هم مکان را ترک می کردند.

کارگردان «قلیان اویونی» ضمن اعلام این نکته که به دلیل سابقه برگزاری جشنواره تئاتر خیابانی در مریوان، مخاطب تئاتری در این شهر به وجود آمده است، گفت: مسئولان می توانند با الگو قرار دادن اتفاقی که در مریوان رخ داده است، در سراسر ایران چنین جشنواره هایی را برگزار کنند تا مردم به تئاتر علاقه مند تر شوند. طبیعتاً پیش از برگزاری جشنواره تئاتر خیابانی، مردم با مقوله تئاتر خیابانی آشنایی نداشتند. طی سالیان و استمرار جشنواره هم هنرمندان خوبی در این خطه پرورش پیدا کرده اند و هم مردم به تئاتر خیابانی علاقه مند شده اند. مطمئناً در شهر های دیگر ایران هم در صورت استمرار اجرای نمایش خیابانی این اشتیاق به وجود خواهد آمد.

وی در ادامه افزود: البته چون در زنجان آثار خیابانی در مراسم و مناسبت ها اجرا می شود، مردم این استان با تئاتر خیابانی نا آشنا نیستند اما طبیعتاً هرچقدر بیشتر به این نوع نمایش پرداخته شود، شرایط بهتری برای مردم به وجود می آید.

این هنرمند عرصه تئاتر ضمن اعلام این نکته که مخاطبان تئاتر خیابانی نسبت به مخاطبان تئاتر صحنه ای سلاقی متنوع تری دارند، گفت: تئاتر خیابانی باید تا حد امکان به زبان ساده و به زبان خود مردم اجرا شوند تا تأثیر لازم را بگذارند. اعتقاد دارم آثار خیابان تأثیر گذارتر از نمایش های صحنه ای است. اگر شهرداری ها به عنوان متولی اصلی به میدان بیایند و با

همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اجراهای خیابانی را در سراسر کشور به صورت برنامه ریزی شده و منظم پیش ببرند، شاهد اتفاق های خوبی در میان مردم خواهیم بود.

وی در ادامه افزود: کرونا در سراسر جهان پدیده ای نادر بود که همه را غافلگیر کرد اما اینکه بلافاصله فرهنگ و هنر تعطیل شد و آخرین چیزی که اجازه فعالیت پیدا کرد باز هم فرهنگ و هنر بود، رویه اشتباهی است چون استفاده از ابزار فرهنگی و هنری در راستای آموزش و کاهش استرس ها و تفریح و سرگرمی مردم تأثیر دارد. این روزها به غیر از کرونا مردم ما با مشکلاتی همچون افسردگی شدید دست به گریبان شده اند.

هنر می تواند نقش مثبتی ایفا کند تا مردم حداقل افسرده نشوند. همچنین باعث می شد هنرمندان هم آسیب نبینند.

سوران حسینی، نویسنده و کارگردان نمایش خیابانی «وطوپیا» که ۱۶ بهمن ماه در پهنه رودکی اجرا می شود، درباره تم این نمایش گفت: در این نمایش یک وطن جدیدی به مخاطب نشان داده می شود که یک آرمان شهر ایرانی است. ما از این طریق به معضلات اجتماعی، تضاد طبقاتی موجود در جامعه، نبود کار برای افراد جویای کار، بحث ازدواج جوان ها و مشکلات اقتصادی ای که سر راه آنها است، پرداخته ایم. درواقع «وطوپیا» انتقادی است به وضعیت کنونی جامعه و به کوتاهی هایی که از سوی مسئولان و مردم صورت گرفته، پرداخته ایم و مورد نقد قرار گرفته اند.

حسینی ضمن اعلام این نکته که بروز کرونا برای هنرمندان تئاتر مشکلات بسیار زیادی به وجود آورد، گفت: تمام اجراهای تئاتر چه نمایش های محیطی و چه اجراهای صحنه ای تعطیل شدند. در این مدت، هنرمندان تئاتر در آمدی نداشتند و زندگی برای آنها واقعاً سخت شده بود. خود من یکی از مدال هایی که در جشنواره گرفته بودم و از جنس طلا بود، فروختم اما تئاترم را حفظ کردم. این مسأله به نوع نگاه مسئولان به تئاتر وابسته بود و مشخص شد رویکرد مسئولان به تئاتر عجولانه است. می شد با برنامه ریزی بهتر شرایط را پیش برد.

وی در ادامه افزود: بدون مطالعه حساب شده تئاتر مجازی راه اندازی شد که چندان کارکردی نداشت. هنرمندان دچار مشکلات مالی شده بودند و به خاطر اندک پولی که از این نمایش ها به هنرمندان پرداخت می شد، به فضای مجازی ورود کردند و چون تخصصی در این زمینه نداشتیم، آثاری با معانی اشتباه به مردم ارائه شد. این کار با تعهد ما به مردم منافات داشت.

این کارگردان تئاتر ضمن اعلام این نکته که سال جاری جشنواره بین المللی تئاتر خیابانی مریوان برگزار نشده است، گفت: قرار بود با شرایط جدیدی این جشنواره برگزار شود و نمایش ها در شهرستان های مختلف استان اجرای عمومی داشته باشند و هنرمندان تئاتر آثار خود را به دبیرخانه فرستاده اند اما هنوز خبری نرسیده است. احتمالاً سال آینده بتوانیم جشنواره بین المللی تئاتر خیابانی مریوان را همچون سایر جشنواره ها مثل فجر و مقاومت و با همان پروتکل ها برگزار کنیم. مردم مریوان، تهران، همدان، شیراز و... از نمایش های خیابانی استقبال می کنند و خود مردم وارثان اصلی تئاتر خیابانی هستند. ما باید ضرورت ها را درک کنیم و متوقف نشویم.

وی در ادامه افزود: به خاطر قدمت جشنواره تئاتر خیابانی در مریوان مخاطبان حرفه ای تئاتر خیابانی داریم. در هیچ جای دنیا چنین مخاطبانی که به راحتی با اجراها همراه می شوند و در نمایش ها با داهه پردازی ورود می کنند، ندیده ام. متأسفانه نتوانستند آنچنان که باید و شاید از پتانسیل های حوزه فرهنگ و خصوصاً تئاتر خیابانی بهره لازم را ببرند. در همین وضعیت کرونا، آیا تئاتر خیابانی نمی تواند به عنوان پارامتر آموزشی ایفا ی نقش کند؟ آیا نمی توانستیم تئاتر های آموزش محور کرونا تولید کنیم و برای جلوگیری از گسترش ویروس کرونا اجرا کنیم؟ در سراسر دنیا دارد از این ظرفیت های تئاتر خیابانی استفاده می شود و این نوع تئاتر بسیار پیشرو است. وزارت ارشاد می توانست با همکاری وزارت بهداشت در این حوزه کار کند. البته برنامه ریزی هایی شد اما جا داشت بیشتر از این پتانسیل استفاده کرد. کارگردان «وطوپیا» درباره دشواری های اجرای تئاتر خیابانی در شرایط کرونا گفت: خود هنرمندان یک سری پارامتر ها را برای بهبود تأثیر تئاتر خود لحاظ کرده اند. در نمایش خیابانی ما دست مخاطب را می گرفتیم و به میان صحنه می بردیم تا او هم در نمایش به ایفا ی نقش بپردازد اما اکنون باید نوع ارتباط را بصری تر کنیم. هر کدام از هنرمندان با توجه به نوع اجرا و محیط پارامتری خلق کردند. خود من روی خلق تصویر تمرکز کرده ام تا

مخاطب از فاصله دور بتواند ببیند که اجرای من چه شرایطی دارد. این هنرمند مریوانی در پایان به بیان مشکلات هنرمندان تئاتر شهرستان پرداخت: متأسفانه شهرستان ها ردیف بودجه مشخصی برای تئاتر خیابانی ندارند و هنرمندان تئاتر این حوزه نسبت به سایر گونه های تئاتری در حقیقت اجحاف می شود. امیدوارم اداره کل بتواند ردیف بودجه ای را برای این گونه نمایشی در مراکز استان ها تعریف کند تا ما بتوانیم به سمت تشکیل یک اتحادیه تئاتر خیابانی در کشور گام برداریم. این خواسته هنرمندان در حوزه های مختلف است که یک اتحادیه و هویت صنفی مشخص داشته باشند تا بتوانند برای خودشان به عنوان خانواده تئاتر خیابانی گام های مثبتی در راستای اهداف فرهنگی وزارت ارشاد بردارند.

